

Rolnummer 600
Arrest nr. 38/94 van 10 mei 1994

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van artikel 13 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 21 december 1992 « portant diverses mesures en matière de Culture, d'Affaires sociales, d'Enseignement et de Budget » (houdende diverse maatregelen inzake Cultuur, Sociale Zaken, Onderwijs en Begroting), ingesteld door de « Université de Liège » en anderen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit waarnemend voorzitter P. Martens, voorzitter L. De Grève, en de rechters H. Boel, Y. de Wasseige, J. Delruelle, E. Cerexhe en H. Coremans, bijgestaan door de griffier H. Van der Zwalmen, onder voorzitterschap van waarnemend voorzitter P. Martens,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van het beroep

Bij verzoekschrift van 1 oktober 1993, aan het Hof gezonden bij op dezelfde dag ter post aangetekende brief, die op 4 oktober 1993 ter griffie is ontvangen, vorderen

1) de « Université de Liège », met zetel te 4000 Luik, place du XX Août, vertegenwoordigd door haar raad van bestuur, ingevolge de beslissing genomen door die raad van bestuur op 22 september 1993,

2) Arthur Bodson, woonachtig te 4000 Luik, rue Th. Bovy 19, professor aan de « Université de Liège », rector van de « Université de Liège », handelend zowel in die hoedanigheid van professor en rector als in zijn persoonlijke naam,

3) Pierre De Backer, student, lid van de raad van bestuur van de « Université de Liège », woonachtig te 6530 Thuin, chemin des Maroëllles 30,

4) Christophe Denoel, student, lid van de raad van bestuur van de « Université de Liège », woonachtig te 4053 Embourg, rue Maquisart 34,

5) Frédéric Bilas, student, lid van de raad van bestuur van de « Université de Liège », woonachtig te 4347 Fexhe-Slins, rue de la Dile 114/4,

6) Franck Seiller, student, lid van de raad van bestuur van de « Université de Liège », woonachtig te 4130 Tilff, rue Croupet des Creux 8,

7) Arnaud Collette, student, woonachtig te 4041 Vottem, rue Florent Boclinville 78, handelend zowel in zijn persoonlijke naam als in naam van de « Fédération étudiante de l'Université de Liège », vereniging zonder winstoogmerk met zetel te 4000 Luik, Campus du Sart Tilman, gebouw B.7,

die woonplaats hebben gekozen ten kantore van Mr. Y. Hannequart en Mr. P. Henry, advocaten te 4020 Luik, place des Nations-Unies 7, de vernietiging van artikel 13 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 21 december 1992 «portant diverses mesures en matière de Culture, d'Affaires sociales, d'Enseignement et de Budget » (houdende diverse maatregelen inzake Cultuur, Sociale Zaken, Onderwijs en Begroting), bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 3 april 1993, wegens schending van de artikelen 6, 6bis en 17 (thans 10, 11 en 24) van de Grondwet.

II. De rechtspleging

Bij beschikking van 4 oktober 1993 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er ten deze geen reden was om de artikelen 71 en volgende van de voormelde bijzondere wet toe te passen.

Overeenkomstig artikel 76 van bovenvermelde wet is van het beroep kennisgegeven bij op 22 oktober 1993 ter post aangetekende brieven, die op 25 oktober 1993 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Het bij artikel 74 van de voormelde bijzondere wet voorgeschreven bericht is in het *Belgisch Staatsblad* van 26 oktober 1993 bekendgemaakt.

De Franse Gemeenschapsregering, vertegenwoordigd door haar voorzitter, met ambtswoning te 1000 Brussel, Kunstlaan 19 a-d, heeft bij op 9 december 1993 ter post aangetekende brief een memorie ingediend.

Overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet zijn afschriften van die memorie overgezonden bij op 23 december 1993 ter post aangetekende brief, die op 24 december 1993 aan de geadresseerden ter hand is gesteld.

De verzoekende partijen hebben bij op 21 januari 1994 ter post aangetekende brief een gezamenlijke memorie van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 21 december 1993 heeft het Hof de rechters E. Cerexhe en H. Coremans aangewezen om de zetel aan te vullen.

Bij beschikking van 16 februari 1994 heeft het Hof beslist dat, overeenkomstig hun verklaring, voorzitter M. Melchior en rechter L. François zich van deze zaak dienden te onthouden, vastgesteld dat rechter P. Martens de functie van voorzitter vervult, en rechter Y. de Wasseige aangewezen om de zetel aan te vullen.

Bij beschikking van 16 februari 1994 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de terechtzitting vastgesteld op 10 maart 1994.

Van de beschikking is aan de partijen kennisgegeven, die, evenals hun advocaten, van de datum van de terechtzitting op de hoogte zijn gebracht bij op 16 februari 1994 ter post aangetekende brieven, die op 17 en 18 februari 1994 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Bij beschikking van 22 februari 1994 heeft het Hof de terechtzitting verdaagd naar 17 maart 1994.

Van die beschikking is aan de partijen en hun advocaten kennisgegeven bij op 23 februari 1994 ter post aangetekende brieven die op 24 en 28 februari 1994 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Bij beschikking van 17 maart 1994 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest dient te worden gewezen, verlengd tot 1 oktober 1994.

Op de terechtzitting van 17 maart 1994 :

- zijn verschenen :

. Mr. Y. Hannequart en Mr. P. Henry, advocaten bij de balie te Luik, voor de verzoekende partijen;

. Mr. J. Bourtembourg en Mr. M. Uyttendaele, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Franse Gemeenschapsregering;

- hebben de rechters J. Delruelle en H. Boel verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd conform de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *In rechte*

- A -

Standpunt van de verzoekers

Ten aanzien van de hoedanigheid en het belang

A.1.1. De eerste verzoekende partij, de « Université de Liège », bezit rechtspersoonlijkheid voor het beheer van haar eigen patrimonium. Zij is van mening dat zij als dusdanig de hoedanigheid heeft en van het belang doet blijken om in rechte te treden tegen een bepaling die financiële gevolgen zal hebben die rechtstreeks betrekking hebben op de werkingsbegroting van de « Université de Liège », met inbegrip van de kredieten die zij aan het onderhoud van haar patrimonium moet besteden.

De « Université de Liège » is, ten opzichte van de Franse Gemeenschap, duidelijk een afzonderlijke juridische entiteit, die als dusdanig een raad van bestuur heeft en wordt beschouwd als een administratieve overheid die voor de Raad van State in rechte kan treden. Zij dient dus te worden beschouwd als een juridische entiteit die rechtstreeks voor het Hof in rechte kan treden, hoewel zij in haar hoedanigheid van beheerder van haar gewone begroting geen rechtspersoonlijkheid bezit.

A.1.2. De tweede verzoeker, rector A. Bodson, doet blijken van zijn belang om in rechte te treden in zijn hoedanigheid van rector omdat de « Université de Liège » rechtstreeks wordt beoogd door de bepaling waarvan de vernietiging wordt gevorderd. Hij heeft eveneens belang om in rechte te treden in zijn hoedanigheid van professor aan de « Université de Liège »; aldus beroept hij zich op een functioneel belang om in rechte te treden.

A.1.3. De derde tot zevende verzoekers zijn studenten aan de « Université de Liège » en zijn van mening dat zij belang hebben bij de vernietiging van de bepaling die gevolgen zal hebben voor de omkaderingsvoorwaarden voor de studenten van de « Université de Liège ». De derde tot zesde verzoekers zijn door de gezamenlijke studenten verkozen en vertegenwoordigen dus de studentengemeenschap van de « Université de Liège ».

De « Fédération étudiante de l'Université de Liège », vereniging zonder winstoogmerk, in naam waarvan de

zevende verzoeker in zijn hoedanigheid van voorzitter en na regelmatige machtiging door de raad van bestuur in rechte treedt, is een pluralistische organisatie die democratisch is verkozen en de gezamenlijke studenten van de « Université de Liège » vertegenwoordigt. Zij heeft met name tot doel « informatie te verstrekken, de belangen kenbaar te maken en ze te verdedigen en de mening van de studenten van de ' Université de Liège ' aangaande alle problemen die hun rechten, plichten of studie-opvattingen in het geding brengen, te concretiseren, onafhankelijk van hun filosofische, politieke of godsdienstige overtuigingen ».

Ten aanzien van het eerste middel

A.1.4. Het eerste middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 6, 6bis en 17 van de Grondwet alsmede van het algemene beginsel van het recht op rechtszekerheid.

In een eerste onderdeel wordt de wetgever verweten dat hij met artikel 13 van het aangevochten decreet het gelijkheidsbeginsel heeft geschonden dat hem er gewoonlijk toe leidt de werkingsuitgaven van de universitaire instellingen te financieren volgens identieke regels die berusten op de stelling volgens welke de werkingskosten van de universiteiten variëren naargelang van het aantal studenten, verdeeld volgens de meer of minder dure studierichtingen die worden gekozen.

Nu wordt bij de aangevochten bepaling het aantal in aanmerking genomen studenten voor het begrotingsjaar 1993 « bevroren » op de datum van 1 februari 1991. In de parlementaire voorbereiding van het decreet is daarvoor geen duidelijke verantwoording gegeven.

Het is de eerste maal dat de wetgever aldus een beroep doet op de zogenoemde techniek van het moratorium : vroeger gebruikte hij een veel eenvoudiger techniek om gelijkwaardige begrotingsresultaten te bereiken, namelijk de forfaitaire vaststelling van de kosten per student.

De aangevochten bepaling ontnemt aldus aan de « Université de Liège » en aan elke andere universiteit die tussen 1 februari 1991 en 1 februari 1992 een sterke groei van het aantal studenten zou hebben vertoond, het deel van de werkingstoelagen dat overeenstemt met die groei van het aantal studenten. Zodoende legt de aangevochten bepaling een groter deel van de geplande besparingen ten laste van die universiteit. Beklemtoond moet ook worden dat op het ogenblik waarop het decreet is aangenomen, het aantal studenten aan de verschillende universiteiten op 1 februari 1992 reeds bekend was en dat bijgevolg de ongunstige weerslag van de maatregelen op de « Université de Liège » meetbaar was.

De vermindering van de kredieten die daaruit voor de « Université de Liège » voortvloeit, heeft nadelige gevolgen, niet alleen voor die universiteit maar ook voor de leden van het onderwijzend personeel, van het wetenschappelijk personeel en voor de studenten, aangezien de werkingsmiddelen voor elke groep worden verminderd.

In een tweede onderdeel voeren de verzoekers een aantasting van het fundamenteel beginsel van de rechtszekerheid aan, volgens hetwelk de rechtsonderhorigen er belang bij hebben om in staat te zijn de rechtsgevolgen van hun handelingen te voorzien.

Nu is het aangevochten decreet pas op 3 april 1993 in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt en, behoudens artikel 2 ervan, is het op 1 januari 1993 in werking getreden. Op die manier heeft het de begrotingsvooruitzichten gewijzigd in het kader waarvan de « Université de Liège » tot dan toe wettig kon handelen.

Die aantasting van de beginselen van de rechtszekerheid is bijzonder duidelijk in het licht van artikel 25, § 7, van de wet van 27 juli 1971, dat de universitaire instellingen toestaat de inschrijving te weigeren van studenten die niet in aanmerking komen voor de financiering.

De aangevochten bepaling heeft tot gevolg dat na het afsluiten van de inschrijvingsperiode, dit wil zeggen op een ogenblik waarop het niet meer mogelijk is enige inschrijving te aanvaarden of te weigeren, een zeker aantal studenten wordt uitgesloten van de normen die in aanmerking worden genomen voor de financiering van de universiteiten.

Ten aanzien van het tweede middel

A.1.5. Het tweede middel is afgeleid uit de schending van artikel 17 van de Grondwet, inzonderheid van de paragrafen 1, 3 en 4, en van het fundamenteel beginsel van de rechtszekerheid.

De aangevochten bepaling schendt de beginselen van de vrijheid en de gelijkheid van de studenten en de ouders inzake onderwijs omdat elke student die zich aan een universiteit zou wensen in te schrijven terwijl het aantal studenten dat het jaar voordien was ingeschreven, reeds is bereikt, ofwel zou worden geweigerd, ofwel zich tevreden zou moeten stellen met minder gunstige omkaderings- en werkingsvoorwaarden dan wanneer hij zich aan een andere universitaire instelling zou inschrijven.

Anderzijds worden de studenten die zich bij het begin van het academiejaar 1992-1993 aan de « Université de Liège » hebben ingeschreven, gelet op de terugwerkende kracht van de wet, concreet gediscrimineerd ten opzichte van de studenten die zich in andere universitaire instellingen van de Franse Gemeenschap hebben ingeschreven.

De middelen waarover de universiteit voor de omkadering en het onderwijs beschikt, zijn immers aanzienlijk verminderd - het werkelijke verlies zou hoger zijn dan 100 miljoen - en liggen in ieder geval aanzienlijk lager dan de middelen waarover de aan andere universiteiten ingeschreven studenten beschikken.

Antwoord van de Franse Gemeenschapsregering

A.2.1. De « Université de Liège » heeft geen rechtstreeks belang bij de vernietiging omdat zij niet beweert dat de door de betwiste bepaling veroorzaakte beperking in werkelijkheid rechtstreekse gevolgen heeft voor het beheer van haar eigen patrimonium en omdat zij niet aantoonde dat de financiële gevolgen van de bepaling van die aard zouden zijn dat de kredieten die zij aan het onderhoud van haar patrimonium moet besteden, onvermijdelijk zouden worden verminderd.

A.2.2. De « Université de Liège », die een gedecentraliseerde dienst van de Gemeenschap is met een zeer ruime autonomie, heeft niet de vereiste hoedanigheid om een beroep in te stellen tot vernietiging van een norm die is aangenomen door een wetgevend orgaan van haar inrichtende macht.

Het door die universiteit verstrekte onderwijs wordt door de Franse Gemeenschap georganiseerd. De wetgever heeft uitdrukkelijk de rechtspersoonlijkheid van de universiteit beperkt tot het beheer van haar eigen

patrimonium.

A.2.3. De tweede verzoeker, de rector van de Universiteit, doet evenmin van het vereiste belang blijken om een beroep tot vernietiging voor het Hof in te stellen omdat hij zijn hoedanigheid en zijn belang niet kan verantwoorden door het nadeel aan te voeren dat zijn universiteit zou ondergaan.

In zijn hoedanigheid van professor toont hij geenszins aan dat hij in zijn situatie rechtstreeks en ongunstig door de aangevochten norm zou kunnen worden geraakt.

A.2.4. De andere verzoekers die hun hoedanigheid van student aanvoeren, hebben ook geen belang om in rechte te treden tegen bepalingen die gevolgen zouden hebben voor de omkaderingsvoorwaarden van die studenten.

Tot staving van die overweging worden twee arresten van het Hof aangevoerd, namelijk die met de nummers 28/90 en 19/91.

A.2.5. De vereniging zonder winstoogmerk levert niet alleen niet het bewijs van haar duurzame activiteiten en van haar belang bij de vernietiging, maar toont ook niet aan dat de aangevochten norm de rechten, plichten of studie-opvattingen van de studenten rechtstreeks in het geding zou brengen, terwijl het gaat om het vaststellen van de financiering van de universitaire instelling waar zij college lopen.

Antwoord van de verzoekers

A.3.1. De tegenpartij vraagt ten onrechte dat de « Université de Liège » zou aantonen dat de aangevochten bepaling onvermijdelijk de kredieten beperkt die die universiteit aan het onderhoud van haar eigen patrimonium dient te besteden. Die vereiste van onvermijdelijkheid maakt geen deel uit van de voorwaarden om een belang te hebben om in rechte te treden.

Er bestaat een proces van communicerende vaten tussen de fondsen die door de inrichtende macht als jaarlijkse werkingstoelage worden gestort en de andere inkomsten die zich in het eigen patrimonium van de universiteit integreren door het feit van de subsidies voor onroerende investeringen en de inkomsten die door het beheer zelf van het eigen patrimonium van de universiteit worden teweeggebracht. Dat blijkt bij het lezen van de verschillende wetten betreffende het universitair onderwijs, onder meer uit artikel 43, § 4, laatste lid, van de wet van 27 juli 1971 op de financiering en de controle van de universitaire instellingen. Dat blijkt ook bij het lezen van het koninklijk besluit van 8 april 1976 tot vaststelling van de samenstellende elementen van de ontvangsten en uitgaven van het patrimonium van de universitaire instellingen.

A.3.2. De « Université de Liège » is gemachtigd om voor het Hof in rechte te treden, onafhankelijk zelfs van de rechtspersoonlijkheid die haar is toegekend voor het beheer van haar eigen patrimonium. Die machtiging berust ofwel op het bestaan van een aanvullende rechtspersoonlijkheid ofwel op de wettelijke erkenning van een eigen juridische entiteit, zonder de eigenlijke volledige rechtspersoonlijkheid maar wel met diverse rechten, inzonderheid dat om in rechte te treden.

Een bepaalde rechtsleer en de Raad van State zijn overigens van mening dat bij de wet van 28 april 1953 in ieder geval aan de « Université de Liège », onafhankelijk van het enkele beheer van haar eigen patrimonium, het statuut van openbare instelling met rechtspersoonlijkheid is toegekend.

Zonder dat het evenwel noodzakelijk is die betwisting betreffende de rechtspersoonlijkheid te beslechten, dient men ervan uit te gaan dat de verzoekende partij het recht heeft om voor het Hof in rechte te treden, aangezien dat recht haar is toegekend onder meer door het Hof van Cassatie bij een arrest van 24 september 1984 en door de Raad van State bij arresten gewezen sedert 28 oktober 1983.

« De erkenning van bepaalde attributen van de rechtspersoonlijkheid houdt niet alleen de bevoegdheid in om rechtshandelingen te stellen die onder die attributen vallen, maar ook het recht om in rechte te treden om ze in werking te stellen op het vlak van de geschillen en om het beginsel zelf ervan te verdedigen. »

Zelfs al ressorteert het universitair onderwijs van de Gemeenschap onder de openbare dienst, dan nog moet worden opgemerkt dat de universiteiten van de Franse Gemeenschap een grote autonome

beslissingsbevoegdheid hebben die bij de wet van 27 juli 1971 nog is uitgebreid. Die autonomie behelst de bevoegdheid om de ter beschikking gestelde financiële middelen te verdelen en houdt het recht in om ter vrijwaring van die middelen in rechte te treden.

Het Hof zou in deze zaak een soortgelijke redenering kunnen volgen als in het arrest nr. 71/92 van 18 november 1992 en in het arrest nr. 62/93 van 15 juli 1993.

De rechten van de « Université de Liège » zouden louter denkbeeldig worden en geen echte inhoud hebben mocht zij niet het recht hebben om een vernietiging te vorderen. Bovendien zou er schending zijn van de regels van de gelijkheid tussen de universitaire instellingen, regels die zowel in de wet van 27 juli 1971 als in de artikelen 6, 6*bis* en 17 van de Grondwet zijn vastgelegd, omdat enkel de privé-instellingen en niet de openbare instellingen beroepen zouden kunnen instellen.

Het recht van de universitaire instellingen om tegen een ongelijke behandeling in rechte te treden, vindt sedert 15 juli 1988 zijn grondslag in artikel 17, § 4, van de Grondwet. Ook dient rekening te worden gehouden met de tekst van artikel 107*ter*, § 2, voorlaatste lid, van de Grondwet, waarvan de zeer ruime formulering niet kon worden tegengesproken door de bijzondere wetgever in artikel 2, 2°, van de bijzondere wet van 6 januari 1989.

« Wanneer men dat artikel naar de letter interpreteert, kan er geen sprake van zijn dat bij het Hof geen zaak aanhangig kan worden gemaakt door een instelling die geen rechtspersoonlijkheid heeft in de volle betekenis van het woord, maar die op het vlak van het recht is erkend; een dergelijke instelling moet een zaak bij het Hof aanhangig kunnen maken indien zij de schending van een functioneel belang van artikel 17, § 4, aanvoert. »

Die stelling vindt trouwens steun in de parlementaire voorbereiding van de bijzondere wet op het Arbitragehof.

Die analyse wordt versterkt door de band die door de Grondwetgever is gelegd tussen de artikelen 17 en 107*ter*, § 2, van de Grondwet, die op dezelfde datum, namelijk op 15 juli 1988, zijn gewijzigd.

A.3.3. In zijn hoedanigheid van rector van de universiteit heeft A. Bodson belang om in rechte te treden omdat hij bij artikel 16 van de wet van 28 april 1953 een functie bekleedt die tot doel heeft de belangen van de instelling van universitair onderwijs die de « Université de Liège » is, te bevorderen en te verdedigen. Zijn belang staat vast vermits die universiteit wordt geraakt in haar recht op gelijkheid ten opzichte van de andere universitaire instellingen. Die stelling dringt zich des te meer op naarmate men ervan zou uitgaan dat de universiteit zelf geen rechtspersoonlijkheid bezit en niet de hoedanigheid heeft om in rechte te treden. In dat geval krijgen haar leiders een meer specifiek belang.

In zijn hoedanigheid van professor moet zijn belang eveneens worden erkend want het is duidelijk dat de vermindering van de aan de universitaire instelling ter beschikking gestelde middelen van die aard is dat zij de uitoefening van de onderwijsopdracht moeilijker en minder doeltreffend maakt. Tot staving van die stelling wordt het arrest nr. 69/93 van 29 september 1993 van het Hof aangevoerd.

A.3.4. Het belang van de derde, de vierde, de vijfde en de zesde verzoeker, die zich op hun hoedanigheid van student beroepen om in rechte te treden tegen een norm die niet alle universitaire instellingen op dezelfde manier raakt maar de ene ten opzichte van de andere discrimineert, moet worden erkend. De rechtstreekse weerslag van de norm op hun situatie is duidelijk, want de ongelijke behandeling van hun universiteit plaatst hen onvermijdelijk in een toestand van minderwaardigheid ten opzichte van de studenten van de andere universiteiten.

Voor vier van de verzoekers komt naast hun hoedanigheid van student nog hun hoedanigheid van lid van de raad van bestuur van de « Université de Liège ». Gelet op de opdrachten die aan die raad van bestuur zijn toegekend bij artikel 18 van de wet van 28 april 1953 zoals die nadien werd gewijzigd, zijn de leden van de raad van bestuur gemachtigd in rechte te treden krachtens een soortgelijk functioneel belang als dat van de rector.

A.3.5. Voor de verzoekende partij « Fédération étudiante de l'Université de Liège » is het maatschappelijk doel uiteengezet in het verzoekschrift. Dat doel is van een bijzondere aard en onderscheiden van het algemeen belang. Het is niet beperkt tot de individuele belangen van de leden. Dat maatschappelijk doel wordt werkelijk nagestreefd door de activiteit van de vereniging. Het feit dat de « Université de Liège » het slachtoffer is van een ongelijkheid, raakt het doel van de verzoekende vereniging zonder winstoogmerk aangezien de studentengemeenschap van die universiteit benadeeld wordt ten opzichte van de studenten die aan andere universiteiten zijn ingeschreven. Die benadeling blijkt zeer concreet uit de materiële middelen en de middelen aan personeel die voor de onderwijsactiviteiten ter beschikking worden gesteld.

- B -

Ten aanzien van de ontvankelijkheid van het beroep

Ten aanzien van de eerste verzoekende partij

B.1. De Franse Gemeenschapsregering betwist de hoedanigheid en het belang van de « Université de Liège » om in rechte te treden.

B.2.1. Artikel 142 van de Grondwet (vroeger artikel 107ter, § 2) kent aan het Hof de bevoegdheid toe om uitspraak te doen over de schending van de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet (vroegere artikelen 6, 6bis en 17) door een wet, een decreet of een ordonnantie.

B.2.2. Het universitaire onderwijs is begrepen in het onderwijs bedoeld in artikel 24 van de Grondwet (vroeger artikel 17). Paragraaf 4 van dat grondwetsartikel die bepaalt dat alle onderwijsinstellingen gelijk zijn voor de wet en het decreet, is dan ook van toepassing op de universitaire instellingen.

Uit de combinatie van de artikelen 142 en 24, § 4, van de Grondwet blijkt dat de onderwijsinstellingen, met het oog op de bescherming van het hun aldus toegekende recht op gelijkheid, toegang hebben tot het Hof.

Er moet evenwel nog onderzocht worden of de « Université de Liège » de vereiste hoedanigheid heeft om zelf een beroep tot vernietiging in te stellen bij het Hof.

B.2.3. Naar luid van artikel 2, 2°, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, moet de verzoekende partij een natuurlijke persoon of een rechtspersoon zijn.

De « Université de Liège » heeft krachtens de wet van 28 april 1953 betreffende de inrichting van het universitair onderwijs door de Staat, een eigen vorm van organisatie en van bestuur die haar onderscheidt van het algemeen bestuur van de Franse Gemeenschap. Zij heeft in de persoon van de rector een in artikel 16 van die wet aangewezen eigen vertegenwoordiger. Zij wordt in artikel 25 van de wet van 27 juli 1971 uitdrukkelijk vermeld als gerechtigde op de ten deze bedoelde werkingsuitkeringen. Gelet op die vaststellingen mag uit het bepaalde in artikel 24, § 4, van de Grondwet (vroeger artikel 17, § 4) worden afgeleid dat, in zoverre de « Université de Liège » de vernietiging vordert van een bepaling waarmee een haar rechtstreeks door de wet toegekend recht is gemoeid, zij, voor de toepassing van artikel 2, 2°, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, met een persoon dient te worden gelijkgesteld.

B.3. De bestreden bepaling regelt voor het jaar 1993 de omvang van de werkingstoelagen die, zoals uit de wet van 27 juli 1971 op de financiering en de controle van de universitaire instellingen volgt, door de Franse Gemeenschap jaarlijks aan de universitaire instellingen in de Franse Gemeenschap worden toegekend.

De « Université de Liège » kan rechtstreeks en ongunstig worden geraakt door een bepaling die de wijze van berekening van haar werkingstoelage vaststelt. Zij heeft er dus belang bij de vernietiging van een decreet van de Franse Gemeenschap te vorderen die de wijze van berekening van haar werkingstoelage bepaalt.

Ten aanzien van de tweede verzoeker

B.4. De Franse Gemeenschapsregering betwist het belang van de rector van de « Université de Liège » om in rechte te treden.

De rector is gemachtigd de universiteit te vertegenwoordigen krachtens voornoemd artikel 16 van de wet van 28 april 1953. Evenwel, in zoverre hij optreedt in de hoedanigheid van professor alsmede in zijn persoonlijke naam, wordt hij niet rechtstreeks en ongunstig geraakt door een bepaling die de wijze van berekening van de werkingstoelage van de universiteit bepaalt. Weliswaar kan een dergelijke bepaling onrechtstreeks gevolgen hebben voor zijn situatie, doch niettemin is het de universiteit zelf die door die bepaling rechtstreeks wordt geraakt.

B.5. De tweede verzoeker doet dus niet blijken van het rechtens vereiste belang. Zijn beroep is niet ontvankelijk.

Ten aanzien van de andere verzoekers

B.6. De andere verzoekers treden op in de hoedanigheid van student en lid van de raad van bestuur van de « Université de Liège ». De zevende verzoeker handelt ook in naam van de v.z.w. « Fédération étudiante de l'Université de Liège ».

B.7. In hun hoedanigheden van student en lid van de raad van bestuur van de « Université de Liège », worden de derde, de vierde, de vijfde, de zesde en de zevende verzoeker niet rechtstreeks en ongunstig geraakt door een bepaling die de wijze vaststelt waarop de werkingstoelage van de universiteit wordt berekend. Zou een dergelijke bepaling weliswaar indirect een weerslag kunnen hebben op hun situatie, dan neemt zulks niet weg dat het de universiteit zelf is die door die bepaling rechtstreeks wordt geraakt.

B.8. Wanneer een vereniging zonder winstoogmerk zich op een collectief belang beroept, is vereist dat haar maatschappelijk doel van bijzondere aard is en, derhalve, onderscheiden van het algemeen belang; dat dit belang niet tot de individuele belangen van de leden is beperkt; dat het maatschappelijk doel door de bestreden norm kan worden geraakt; dat dit maatschappelijk doel werkelijk wordt nagestreefd, wat moet blijken uit de concrete en duurzame werking van de vereniging, zowel in het verleden als in het heden.

De verzoekende vereniging heeft tot doel de belangen van de studenten te verdedigen zowel binnen als buiten de universiteit. Aangezien de aangevochten norm slechts een indirecte weerslag op de studenten kan hebben, kan die norm het doel van de vereniging niet rechtstreeks raken.

B.9. Die verzoekers doen dus niet blijken van het rechtens vereiste belang. Hun beroep is niet ontvankelijk.

Ten gronde

B.10. Artikel 13 van het decreet van de Franse Gemeenschap houdende diverse maatregelen inzake Cultuur, Sociale Zaken, Onderwijs en Begroting bepaalt :

« Voor het begrotingsjaar 1993 en voor de toepassing van artikel 30, § 1, eerste lid, van de wet van 29 [lees : 27] juli 1971 op de financiering en de controle van de universitaire instellingen is het aantal leerlingen dat ingevolge artikel 27 van die wet in aanmerking komt voor de berekening van de werkingstoelage, gelijk aan dat, bepaald voor de vaststelling van de werkingstoelage voor het begrotingsjaar 1992. »

Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat die bepaling het beginsel van een moratorium van de werkingstoelagen invoert (*Doc.*, Cons. Comm. fr., 1992-1993, nr. 73/2, bijlage 2, p. 13) in afwachting dat de wet op de financiering van de universiteiten wordt aangepast en met het doel die universiteiten ertoe aan te zetten gemeenschappelijke voorstellen uit te werken (*C.R.I.*, Cons. Comm. fr., 1992-1993, nr. 4, p. 13). Uit die parlementaire voorbereiding blijkt ook dat het moratorium zou worden gecorrigeerd door een indexering van de bezoldigingen (4,07 procent) en van de werkingstoelagen (2,16 procent) die volgens de logica van het beheer per enveloppe niet was vereist (*C.R.I.*, Cons. Comm. fr., 1992-1993, nr. 4, p. 13).

Ten aanzien van het eerste middel, eerste onderdeel

B.11. Het eerste middel, eerste onderdeel, is afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet (vroegere artikelen 6, *6bis* en 17).

B.12. De beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie worden inzake onderwijs uitdrukkelijk herbevestigd in artikel 24 van de Grondwet (vroeger artikel 17), volgens hetwelk alle leerlingen of studenten, ouders, personeelsleden en onderwijsinstellingen gelijk zijn voor de wet of het decreet.

B.13. Artikel 27 van de wet van 27 juli 1971 op de financiering en de controle van de universitaire instellingen bepaalt dat de toelage wordt berekend op basis van het aantal studenten dat is ingeschreven tijdens het academiejaar dat het betrokken begrotingsjaar voorafgaat.

B.14. Artikel 13 van het aangevochten decreet wijzigt die regel door voor het begrotingsjaar 1993 het aantal studenten in aanmerking te nemen dat de basis heeft gevormd voor de werkingstoelage van het begrotingsjaar 1992, dat wil zeggen het aantal ingeschreven studenten in 1991.

Blijkens de parlementaire voorbereiding van de bestreden bepaling wordt die bepaling verantwoord als een maatregel van bevrozing der werkingsuitkeringen, in afwachting van een herziening van de wetgeving betreffende de financiering van de universitaire instellingen.

Het aangewende criterium, in zoverre het de werkingstoelagen voor het jaar 1993 berekent op basis van het aantal in 1991 ingeschreven leerlingen, terwijl niet wordt betwist dat het aantal in 1992 ingeschreven leerlingen bij de aanneming van het aangevochten decreet bekend was, vertoont geen redelijk verband van evenredigheid met het nagestreefde doel.

Het leidt tot een voordeel voor de universiteiten waarvan het aantal studenten is verminderd en tot een nadeel voor die waarvan het aantal studenten is gestegen in het jaar 1992, zonder dat de doelstellingen van het decreet die ongelijke behandeling kunnen verantwoorden. Tot slot worden de discriminerende gevolgen van die maatregel niet gecorrigeerd door de indexering van de bezoldigingen en de werkingstoelagen, vermits die voor alle universitaire instellingen zonder enig onderscheid geldt.

B.15. Het eerste onderdeel van het eerste middel is gegrond. Het tweede onderdeel ervan en het tweede middel moeten niet worden onderzocht, aangezien zij niet tot een ruimere vernietiging kunnen leiden.

Om die redenen,

het Hof

vernietigt artikel 13 van het decreet van de Franse Gemeenschap van 21 december 1992
« portant diverses mesures en matière de Culture, d'Affaires sociales, d'Enseignement et de Budget
» (houdende diverse maatregelen inzake Cultuur, Sociale Zaken, Onderwijs en Begroting).

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits, conform artikel 65 van de
bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 10 mei
1994, door de voormelde zetel, waarin rechter H. Boel, wettig verhinderd, op het ogenblik van de
uitspraak is vervangen door rechter L.P. Suetens, bij beschikking van heden, van de voorzitter in
functie M. Melchior.

De griffier,

De wnd. voorzitter,

H. Van der Zwalmen

P. Martens